

Afasi – praktiske råd om det å snakke sammen

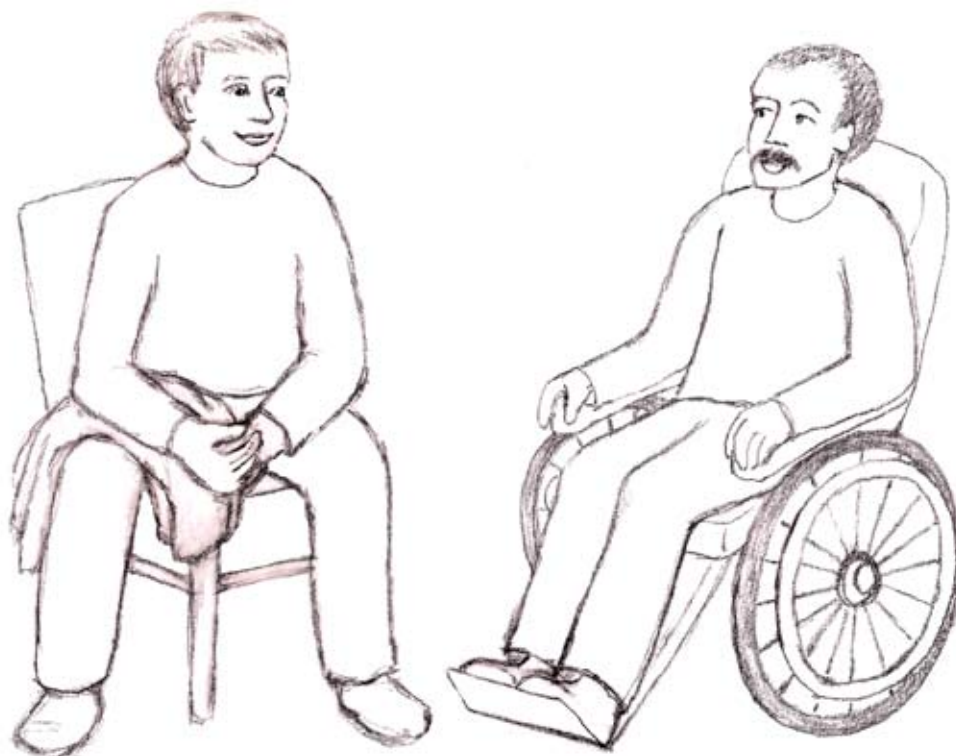
av afasiteamet, Bredtvet kompetansesenter, 2006
(www.statped.no/afasi)

Det viktigste er at vi greier å formidle det vi har lyst til å si, på en slik måte at det blir forstått av den andre. Det er langt mindre viktig hvordan denne formidlingen skjer.

Tid og sted

Om gode fysiske omgivelser for en samtale

- De som snakker sammen, bør sitte slik at de kan se og høre hverandre.
- De bør helst sitte rett overfor hverandre. Mange personer med afasi har behov for å se munnbevegelsene.
- Sørg for at personen med afasi er oppmerksom på at du skal si noe.
- Unngå forstyrrende bakgrunnsstøy (TV, radio, støy utenfra eller andre i nærheten som snakker).
- Begrens antall deltakere i samtalen.

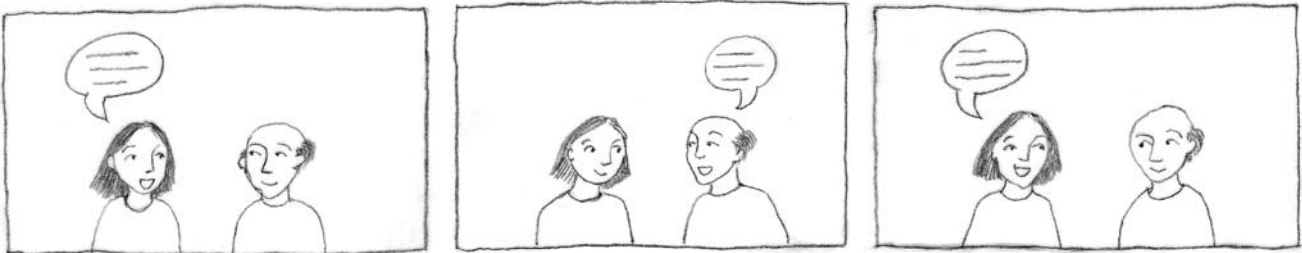

Illustrasjoner av Kirsten Berrum

Trygghet - tillit - respekt - åpenhet - tid

Om grunnleggende psykologiske forutsetninger for en samtale

- Forsikre den afasirammede om at "vi har god tid!" Da vil vi også lettere tolerere lange pauser.
- Gi åpent uttrykk for at samtaler kan være vanskelige.
- Vi kan godt si fra når noe er vanskelig eller uforståelig.
- Det går godt an å avslutte et emne som er for vanskelig.
- Vær "aktiv lytter" - vis at du lytter.
- God tid gir personen med afasi tid til å forstå og til selv å formidle.
- God tid roer samtale- og taletempoet.

Likeverdighet

En rettesnor å holde seg til:

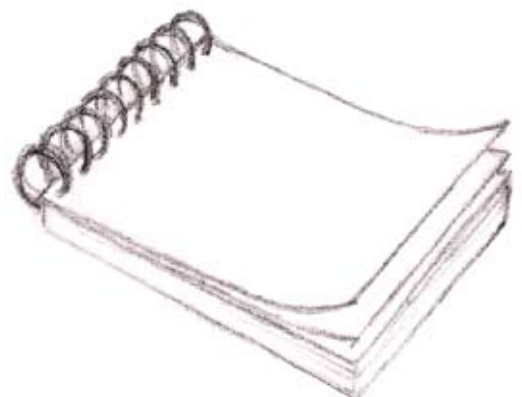
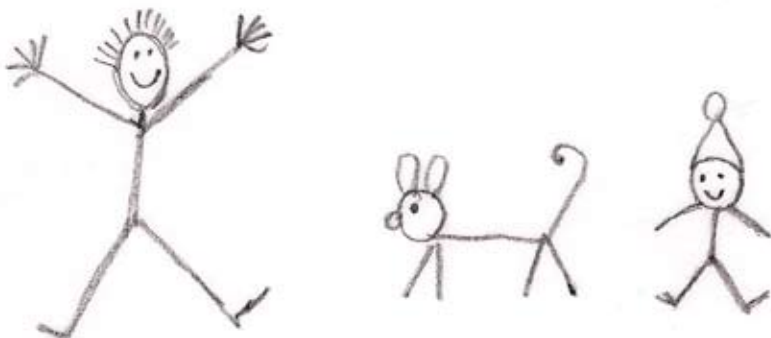
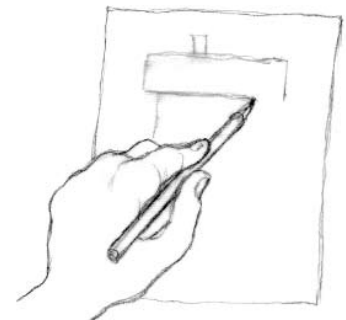
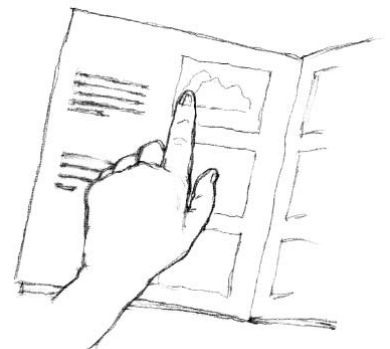
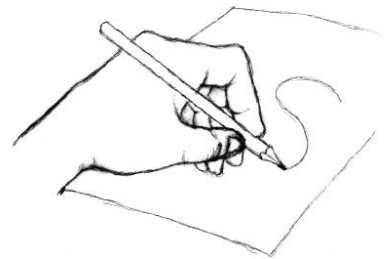
- Den afasirammede og samtalepartneren skal delta likt som sendere og mottakere av budskap i samtalen.
- Det bør foregå utveksling av ny informasjon mellom den afasirammede og samtalepartneren.
- Den afasirammede bør fritt få velge kommunikasjonskanal.
- Samtalepartnerens tilbakemelding skal være oppriktig og gitt på grunnlag av det som er oppfattet og forstått.

Samarbeid

- Samtale betyr at man *veksler* på å ha ordet: Hjelp den afasirammede til å komme til orde når det er nødvendig, og hjelp ham/henne med å være en lytter når det nødvendig.
- Samtale betyr at man skaper en *sammenhengende helhet*: Vær oppmerksom og ta deg tid slik at den afasirammede slipper til med hele bidraget sitt.
- Samtaler innebærer alltid *vedlikehold/reparasjon*: Vurder nøye om det er nødvendig å rette opp alle "feil", og bruk tid bare på de viktige "feilene" - de som gjør at vi misforstår hverandre.
Dersom vi får lyst til å hjelpe, for eksempel med å si et ord eller komme med forslag på et ord, bør vi først spørre om den afasirammede vil ha hjelp.

”Støttet samtale for voksne med afasi”

- Se på personen som har afasi, mens du snakker. Dine ansiktsuttrykk kan hjelpe den afasirammede med bedre å forstå hva du sier.
- Bruk stemmen slik det passer seg for å snakke med en voksen person. Du skal ikke høres nedlatende ut. Det skal ikke høres ut som du snakker til et barn. Snakk om én ting om gangen.
- Bruk gester og ansiktsuttrykk.
- Skriv ned nøkkelord med stor og tydelig skrift.
- Tegn enkle, illustrative tegninger. Både skrivning og tegning kan i enkelte tilfeller lette tilgangen til ordet.
- Bruk ting fra miljøet rundt til å støtte formidlingen av det du har å si.
- Vær oppmerksom på forskjellen mellom *ja/nei*-spørsmål og *hvorfor/hvordan*-spørsmål. Bruk skriftlig *ja/nei* dersom det er behov for det.
- Erkjenn at den afasirammede er en kompetent og kunnskapsrik person som kan ta bestemmelser.
- Erkjenn at personer med afasi vet hva de skal si, men at de ikke alltid greier å si det.
- Oppmuntre personen med afasi til å bruke gester, tegne og/eller skrive noen bokstaver hvis det er mulig.
- Oppsummer med jevne mellomrom det dere har kommet fram til.

Kroppsspråk

Ved å bruke tydelig ansiktsmimikk og gester kan samtalepartneren bidra til at innholdet i et budskap blir lettere å forstå for den afasirammede.

Ut fra sine forutsetninger bør den afasirammede oppmuntres til og påminnes om å bruke tegn og gester som et nyttig supplement eller alternativ i kommunikasjonen.

Eksempler:

- Peke opp/ ned med tommelen for å tilkjenne *ja/nei* dersom disse ordene ikke kan uttales eller lett forveksles når de blir sagt.
- Gi uttrykk for *jeg vet ikke* ved å trekke på skuldrene.
- Angi tall ved å vise antall fingre.
- Holde en hånd i været for å formidle at man ønsker å skifte samtaleemne.

Gester kan også i enkelte tilfeller lette tilgangen til ordet for den afasirammede. En illustrerende bevegelse kan av og til aktivere ordet slik at det også sies.

Totalkommunikasjon

Den afasirammede bør oppmuntres til å benytte alle tilgjengelige kommunikasjonsformer: ord, gester, tegning og skrijving (totalkommunikasjon). Det viktigste er innholdet i selve budskapet, ikke formen eller måten det blir formidlet på.

